

เทศน์เช้า วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๔๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ในมงคล ๓๘ ประการ เห็นใหม่ “ตโป จ พุรหุมจริยล จ” ในการทำตบะธรรมแผดเผากิเลส
นี้เป็นมงคลอย่างยิ่ง แต่ “ธมฺมสากจฺฉา เอตมฺมมฺกฺลมฺตฺตมฺ” การสนทนาธรรมนี้เป็นมงคลอีก
มหาศาลเลย

นี่เขาทำมาถูกทางของเขาทั้งหมดเลยนะ เขาทำออกมาแล้วแปลกประหลาดมหาศาล เห็น
ตัวเองนี้เป็นดอกบัวเลย มองขึ้นไปบนพระอาทิตย์นี่เป็นพระพุทธเจ้า เป็นรูปพระพุทธเจ้าทั้งองค์
เลย องค์กรี่คำ นั้นนะพอเห็นสภาพแบบนี้ก็เข้าใจว่าตัวเองผ่านมรรคผลไป ฟังดูเหตุการณ์แล้ว
เหตุการณ์ต่างๆ ผ่านเหตุการณ์ต่างๆ มามาก

แต่อันนี้มันเป็นการเห็นโดยที่ที่เราเห็นเป็นนิमित เขาก็ค้านว่าไม่ใช่นิमित มันว่าจะไม่เป็น
นิमितก็ได้ เป็นปัญญาเนะ เป็นปัญญา ปัญญาในการพิจารณาแล้วมันปล่อยวาง แต่มันไม่มีจุดขณะ
แล้วเขาฟังแทบมาก ฟังแทบผ่านครูบาอาจารย์มาก เขาบอกขณะจิตก็มี ขณะจิตของเขาเป็นอีกอย่าง
หนึ่ง เป็นของเขา ขณะจิตของเขา เขาเห็นของเขาเข้าไป มันเห็นสภาพนั้น เขาว่าเป็นขณะจิต

นี่เห็นตัวเองเป็นดอกบัวนะ เห็นสภาพต่างๆ เห็นอสุภะด้วย เห็นอสุภะนี้ มองเห็นนะ เขาว่า
คูหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์แบบหน้าหนึ่งไทยรัฐอย่างนี้ เขาบอกเลย เห็นเป็นอสุภะหมดเลย แต่
เวลาเห็นเป็นอสุภะนี้มันไม่ได้เอาเป็นประโยชน์ใจ เห็นเป็นอสุภะเข้ามา มันหมุนเข้ามาพักหนึ่ง
แล้วมันคลายตัวออกไป แล้วก็มาคิดได้ที่หลังว่า ถ้าเป็นอสุภะ ถ้ามันหมุนเข้ามา มันจะเป็น
ประโยชน์เข้ามา นี่เป็นอสุภะ

ถ้าอย่างนี้ ขณะจิตมันจะเกิดตรงนี้ ขณะที่ว่ามันเป็นความถูกต้องก็มี เป็นความผิดไปก็มี แต่
เพราะว่าได้ “ธมฺมสากจฺฉา” เห็นใหม่ นี่เขายอมรับ เขายอมรับหมดว่าทำไมของผมนยังไม่เป็น
ทำไมเรายอมรับคนอื่น? ทำไมไม่ยอมรับเขา?

เราบอกว่า “มันมาถูกทาง ไม่ใช่มาผิดทางนะ เดินมานี้ถูกทางหมดเลย” แต่เห็นสภาวะต่างๆ เห็นรูปแบบต่างๆ สภาวะนี้ความรู้ รู้ไปตลอดเลย สติปัญญา ๔ รู้พร้อมจิตตลอด แล้วมันคิดตรงนี้ คิดตรงที่ว่าเรามีสติปัญญา ๔ เขารู้เรื่องสติปัญญา ๔ ใจ เรื่องกาย เรื่องเวทนา เรื่องจิต เรื่องกรรม แล้วสติพร้อม เขาถึงไม่หลงไป

ถ้าเขาหลงไปนะ มันจะมีสิ่งต่างๆ มาบอกใจ บอกต่างๆ นะ รู้วาระจิตคนอื่นก็รู้ เขาบอกบางทีก็รู้วาระจิตของคนอื่นนะ บางทีก็ถูก บางทีก็ผิด เราบอก “มันจะผิดโดยส่วนใหญ่ ถ้าต่อไปจะผิด” แล้วถ้าเข้าถึงฉันทเข้าไปมันจะออกไปรับรู้ แล้วมันสำคัญตณใด สำคัญตณว่าเรานี้แปลกประหลาดกว่าโลกเขา มหัศจรรย์กว่าโลกเขา

ถ้ามหัศจรรย์กว่าโลกเขา มันจะไม่เข้ามาเป็นสติปัญญา ๔ เป็นที่ว่าเป็นภาวนามยปัญญา ภาวนามยปัญญามันจะย้อนกลับมา ย้อนกลับมาเห็นความคิดของใจ ใจมันคิดข้องในอะไร เห็นไหม ใจนี้มันคิดข้องในความเห็นของกาย ในเรื่องร่างกายกับเรื่องความคิด ความคิดนี้มันคิดข้อง ความคิดคือขั้น ๕ ขั้น ๕ กับจิตนี้มันผูกมัดกัน มันต้องตรงนี้ ตรงนี้คือจุดหัวใจของมัน ใจ สติปัญญา ๔ คือย้อนกลับมาตรงนี้

ทำความเข้าใจ ต้องมีความสงบของใจเข้ามาก่อน ถ้าความสงบของใจเข้ามา มันจะเห็นตัวตนของเรา มันจะจับต้องตัวเองได้ มันจะรู้ว่าความคิดของเราเป็นอย่างไร แต่เดิมความคิดของเรามันบวกลงไป อย่างที่เห็นนั่นนะ มันเห็นเพราะความคิดเรา เราเห็นจำเพาะเรา เห็นเราคิด เห็นไหม เราเห็นไป เราหมุนไป มันส่งออกไป แต่เขาบอกว่าเป็นการย้อนกลับ ขนาดพิจารณาตัวเองนะ พิจารณาภายในนี้ระเบิดหมดเลย จนกายระเบิด

เราบอกว่า มันระเบิดได้หมด มันระเบิดก็ได้นะ ระเบิดนี้เวลาภายในระเบิดขึ้นมา เวลาพิจารณาเข้ามา พอภายในระเบิด ถ้าระเบิดช้าบ่อยครั้งๆ เข้า มันจะปล่อยวางจิตก็ได้ ถ้ามันระเบิดเข้า มันมีคำตอบ คำตอบคือขณะจิตใจ ขณะจิตที่ว่ามันระเบิดออกไป ความรับรู้อันที่ว่าระเบิดออกไป “ยถาภูติ” เห็นไหม รู้ตามความเป็นจริง ยังมีญาณอีกตัวหนึ่ง ตัวที่รู้จิตวาระรู้ นั่นนะ เขาไม่มีตรงนี้ ใจ มันระเบิดออกไปแล้วมันว่างเฉยๆ

เราบอก “ระเบิดได้ ระเบิดบ่อยครั้งได้ ระเบิดขนาดไหนมันเป็นแบบที่เราสร้างนิมิตขึ้นมา ก็ได้ สร้างสถานะขึ้นมาก็ได้ เวลาระเบิดออกไปแล้วมันไม่ปล่อยวางตามความเป็นจริง ทำไมไม่ช้าตรงนั้น? จับตรงนั้นเข้าไปอีก ถ้ามันช้ามันช้าได้ ขณะที่มันช้าได้ แต่มันเหนียวมาก”

งานของภายในนะมันเหนื่อยมาก ความเหนื่อยขนาดไหน แต่ระเบิดอย่างนี้ พอระเบิดเข้า มันก็เข้ามาทับตำรา การพิจารณาภายในปล่อยวางกายไว้ตามความเป็นจริงต้องเป็นพระโศดาบัน มันคิดตามหลักตำรา มันเห็นตามตำราแล้วมันจะเรียกร่องเอาผลไป เรียกร่องเอาผลนี้มันไม่มีขณิมาปฏิบัติ มันไม่มีคำตอบ สัจโยชน์ไม่ขาดออกไปจากใจ

ถ้าเราเข้าไปๆ นะ คำตอบของมันคือความหลุดออกไป ความข้องเกี่ยวของใจ เห็นไหม ความผูกมัดระหว่างความเห็นของเราที่ร่างกายที่มันผูกมัดกัน มันจะหลุดออกไป สิ่งที่หลุดออกไป ความขาดออกไป เห็นไหม สรรพสิ่งนี้สักแต่ว่า มันจะอยู่ของมันสักแต่ว่า นี่ก็ขณะจิตที่มันจะเป็นไป

แต่ขณะจิตมันไม่มี ขณะจิตไม่มีก็ต้องหมุนออกไป แล้วหมุนออกไปก็เพิ่มขึ้นเป็นตอนเข้าไป เข้าใจว่าตัวเองเป็นพระอนาคามีเลย มาบอกเราว่าผ่านถึงพระอนาคามี แต่เวลาสอบกันแล้วนะ อันตันก็ไม่ใช่ อันสองก็ไม่ใช่ แต่เราบอก “ให้เข้าไป” เขาสงสัยแต่ยอม...

คุยกันแบบว่าคุยกันกันกุฎิ ลูกศิษย์กันกุฎิเลย เขาภาวนามานานแล้วเขาไม่กล้ามาพูด เขาบอกเขาพูดมานานแล้วฟังมาพูด เมื่อวานคุยกันหมดเลย แล้วเขาบอกว่าอะไรล่ะ เราบอก “ไม่ผิด” เราว่ามันไม่ผิดหรอก มันมาถูกทางแล้ว แต่เพราะว่าด้วยความมั่งง่ายของเรา ความคิดของเราว่ามันผ่านใจ ความคิดว่ามันผ่านกิเลส พอกิเลสว่ามันผ่าน เพราะเราคิด เห็นไหม เพราะเราคิดนี้เราเข้าข้างตัวเองแล้ว

ถ้าเราเข้าข้างตัวเอง เห็นไหม งานที่ทำมานั้นเหนื่อยแสนเหนื่อยแสนยาก ทำไมไม่เข้าไปตรงนั้น ไม่เข้าไปตรงนั้น.. แล้วถ้าเข้าไปตรงนั้นไปเรื่อยๆ เข้าไป นี่ว่าปล่อยมาถึงขนาดที่เห็นสถานะนี้ที่เห็นว่าตัวเองเป็นอย่างนั้น ปล่อยไปชั้นหนึ่ง ตัวเองเป็นอย่างนั้น ปล่อยไปชั้นหนึ่ง มีพระหลายองค์พูดนะ เข้าใจว่าอย่างนั้น เห็นตัวเองนี่ว่าจิตมันมหัศจรรย์นะ

จิตของคนเรานั้นไม่แน่นอนหรอก คนเรานี้เป็นพื้นๆ ไปก็ได้ คนของเราจะมีคึกคะนองก็ได้ อย่างเช่นเวลาสงบขึ้นมา จะเห็นตัวเองหลุดขึ้นไปบนก้อนเมฆนะ จะเห็นเรานั่งอยู่บนก้อนเมฆ เห็นเราเดินจงกรมอยู่บนก้อนเมฆนะ เห็นเราเดินอยู่ข้างบนนู่นละ ขึ้นไปข้างบน ออกไปข้างบน แล้วมองกลับมาเห็นเรานั่งอยู่อย่างนี้ แล้วเรื่องอย่างสถานะอย่างนี้มันเห็นได้ตลอด มันเห็นได้

ความเห็นกับความที่วิปัสสนาเรื่องกายขาคมนคนละเรื่องกัน ความเห็นอย่างนั้นมันสำคัญ
ตน แล้วพอสำคัญตนว่าเวลาเห็นอย่างนั้นบ๊ีบก็ว่าเป็นขณะจิตที่ว่าผ่านขั้นตอนไปแล้ว นั่นเป็นพระ
โศดาบัน นั่นเป็นอะไร..

มันไม่ใช่! พระโศดาบัน พระสกิทา พระอนาคา พระอรหันต์ แก่กันที่หัวใจ แก่กันที่จิต มัน
ปลดเปลื้องกันที่หัวใจนี้ หัวใจนี้จะปลดเปลื้องความผูกพันความอุปาทานของใจ มันจะปลดเปลื้อง
แล้วมันปลดเปลื้องนี้สติสัมปชัญญะมันจะพร้อมขึ้นมา สติสัมปชัญญะมันจะพร้อมตลอดเวลา
ว่าเรานี้เวลาจิตกระเพื่อมว่าเสวยอารมณ์ เวลาจิตมันขยับออกไป เวลาจิตขยับออกไป เวลาความคิด
มันเกิดขึ้น

ดูพระพุทธเจ้าเยี่ยมมารติ “มารเอ๋ย เธอเกิดจากความคำริของเรา”

ความคิดนี้ความคำริ ความก่อนที่ความคิด พอมันคิดขึ้นมา พอมันขยับบ๊ีบ เห็นใหม่ มัน
เสวยอารมณ์ พอเสวยอารมณ์ สติมันจะพร้อมไป แล้วมันจะรู้ทันกับความคิดของตัวเองใหม่?

แล้วอย่างพวกเรานี้คิดไปจนโมโหนะ เวลาโกรธใครนี่โกรธจนสุดแรงเกิดแล้วนะ แล้ว
บอกสะใจอีกนะ โอ้โฮ.. เราโกรธแล้ว เราพอใจว่าเรามีอำนาจ เราโกรธเขาได้ เห็นใหม่ มันใช้
ความโกรธจนหมดสิ้นไปแล้ว เรายังพึ่งมารู้ตามทีหลัง เรารู้ตามทีหลัง แต่เวลามันกระดิกขึ้นมา
มันจะคิดขึ้นมา

“มารเอ๋ย เธอเกิดจากความคำริของเรา”

จิตมันเสวยอารมณ์ นี่มันแก่กันที่หัวใจ แก่กันที่จิตนั่น แก่กันที่เรื่องความคิดตรงนั้น เพราะ
มันแก่กันที่ความคิดตรงนั้นมันจะปล่อยวางเข้ามา ถ้าแก่ตรงนั้นแล้วมันจะปล่อยกายเข้ามา ถ้า
ปล่อยกายเข้ามาเป็นขั้นเป็นตอนเข้ามา มันจะเป็นขั้นเป็นตอนเข้ามา

นั่นนะถึงบอกอันนี้เป็นมงคล เขาก็เป็นมงคลนะ เป็นมงคลที่ว่าเขายอมรับความเป็นจริง
เขายอมรับอยู่ แล้วบอกต้องให้ซ้ำ แต่ตอนนั้นมันมีงานมาก จะซ้ำก็ผ่านมาแล้ว จะซ้ำอยู่ ต้องให้ซ้ำ
กลับไป แล้วเราบอกว่า “ทั้งกายทั้งจิตไม่ได้”

กาย เวทนา จิต ธรรม นี่แต่มันรวมแล้วกายคือจิต ทั้งกายทั้งจิตไม่ได้ งานวิปัสสนากายกับ
จิตนี้เป็นเรื่องสำคัญที่สุด ดัดข้องกันตรงนี้นี่เท่านั้น

กายกับความคิด จิตคือความคิด อารมณ์นะ ธรรมารมณ์คือความคิดของเรา ความคิดนี้มันผูกมัดกับใจ แล้วจะแก้ไขตรงนี้ออกไปได้อย่างไร ถ้าจะแก้ไขอย่างของเรานี้ เราติดกันอยู่ ความคิดเราที่ติดกันอยู่ เราจะแก้ไขนะแก้ไขไม่ได้ เราว่าทำไมเป็นเรื่องของความยากความลำบาก

เพราะเราคิดของเราขึ้นมา ความคิดขนาดไหนนี้มันเป็นไปได้ ความคิดของเราคิดได้ความคิดเข้ามา มันจะปล่อยวางเข้ามา มันจะตามความคิดเข้ามา มันปล่อยวางๆ อันนี้มันเป็นเรื่องอุปสรรคสมาธิ เห็นไหม เป็นโลกียมรรค

พอเป็นความเห็นที่ว่าความคิดนี้จับต้องยากแล้วไล่ลำบาก ทำลำบากมาก สิ่งที่มีความลำบากมาก ความทุกข์มหาศาลในหัวใจของเรามันจะเกิดขึ้นมาได้อย่างไร ชาติรู้ของเรานี้มันโดนกิเลสปกคลุมไว้ในหัวใจ หัวใจโดนกิเลสปกคลุมใจไว้ แล้วเราเพิกกิเลสออกจากใจ มันเป็นสมบัติคงที่ใจ เป็นสมบัติที่ว่าไม่เป็นอามิสใจ สิ่งที่ยึดที่มั่นถึงเรื่อง.. ยากมันยากตรงนี้ ยากตรงที่เอาชนะตนเอง

คนเราทุกคนนะ ความคิดจิตนิสัยคนไม่เหมือนกัน มันชอบสิ่งใดต่างๆ กัน เห็นไหม บางคนสิ่งที่ไม่น่าติดคนนะ เรามองว่าไม่น่าติดเลย ทำไมเขาติด เขาติดของเขา เขาพอใจของเขา เพราะเขารักเขาสงวนของเขา เพราะจิตนิสัยเขาสร้างมาอย่างนั้น แล้วทุกคนต้องเอาชนะตนเองใจ

มันยากทุกคนเลย ยากทุกคนเพราะทุกคนก็รักสงวนของคนแต่ละอย่างเหมือนกัน คนเราจะรักสงวนสิ่งต่างๆ ของแต่ละคนในเราคนละอย่างๆ ไป แล้วต้องไปจับตรงนั้นพิจารณาว่าเรารักสิ่งใด สิ่งใดที่เรารักนั้นเป็นอนิจจัง สิ่งใดอนิจจังสิ่งนั้นเป็นทุกข์ เราจับต้องสิ่งใดสิ่งนั้นไม่คงที่ สิ่งนั้นไม่เป็นประโยชน์กับทุกๆ คน สิ่งนั้นเป็นเครื่องอยู่อาศัย

ประโยชน์กับเราคือว่าจิตของเรามันต้องคงที่ เครื่องอยู่อาศัยของชั่วคราว ของชั่วคราวเป็นความจริงไปได้ไหม? เป็นไปไม่ได้ ของเป็นชั่วคราวนี้เป็นอนิจจัง สิ่งใดเป็นอนิจจังสิ่งนั้นเป็นทุกข์ เพราะมันไม่คงที่ มันต้องแปรสภาพ เราไม่พลัดพรากจากเขา เขาก็ต้องพลัดพรากจากเราวันยังค่ำ มันต้องพลัดพรากจากกันสักครั้งหนึ่ง

แต่เราพิจารณาของเรา เราปล่อยเราพิจารณา เราดูของเราว่าให้มันเห็นความพลัดพรากก่อน มันปล่อยวางก่อน เห็นไหม พอปล่อยวางก่อน จิตมันก็เป็นอิสระเข้ามา นี่มันเห็นอนัตตา ความไม่เป็นจริงของเรา เห็นไหม นั่นนะสิ่งที่เห็นอนัตตาเห็นไตรลักษณ์ นั่นนะเห็นไตรลักษณ์ถึงเห็นความจริง แล้วมันจะปล่อยวางตรงนี้

นี่คือหัวใจใจ ภาวนามยปัญญาเกิดจากตรงนี้ เกิดขึ้นมาระหว่างเรื่องกายกับใจ กายพิจารณาเข้าไปเถอะ ซ้ำแล้วซ้ำเล่า เห็นใหม่ มรณานุสติ คิดถึงความตายแล้วสลดหดหู่ บางคนคิดแล้วไม่ยอมคิด มันคิดแล้วมันสลดสังเวชนะ แต่ต้องคิด เห็นใหม่ คิดถึงความตาย

คิดถึงความตายนี้ยังความคิดเราทั้งหมด ที่มันจะมีอำนาจเหนือเรา มันจะหยุดคิดเลยนะ คิดถึงความตาย เราทุกคนต้องตาย ทุกคนต้องตาย ต้องตายๆ นี่คือมรณานุสติ กรรมฐาน ๔๐ ห้อง คิดถึงความตายตลอดเวลา คิดถึงแล้วมันสังเวช เห็นใหม่ มันสลด มันสังเวช มันวิเวกกับมันวังเวง

วิเวกคือความพอใจ วิเวกคือว่ามันมีความสุข วิเวกคือความปล่อยวาง ความวังเวง ความเศร้าใจ ความเสียใจ มันเป็นอย่างนั้นเพราะอะไร เพราะกิเลสมันยังอยู่ในหัวใจมันก่อน เรายังฝึกหัดก่อน ทำไปบ่อยครั้งเข้าๆ มันจะปล่อยวาง มันจะว่าง มันจะเว้งว่างของมันขึ้นมา นั่นคือปัญญา

ภาวนามยปัญญาจะเกิดจากตรงนี้ ตรงที่ปัญญามันเกิดขึ้น เราทำของเราเข้ามา เราใช้ปัญญาขนาดไหน เราก็มองว่ามันเป็นปัญญา เราใช้ได้ ปัญญาของเราใช้ไปเกิด ใช้ขึ้นมาแล้ว มันถึงเวลา มันปลดเปลื้องเป็นขั้นเป็นตอนเข้ามา มันเป็นสัมมาสมาธิ มันปล่อยวางเข้ามา แล้ววิปัสสนาขึ้นมา

มันถึงว่า “ชมุสสากัจจา” การสนทนาธรรมเป็นมงคลอย่างยิ่ง “ตโป จ พุรหุมจริยญ จ” เริ่มต้นมงคล ๓๘ ประการ เห็นใหม่ ไม่คบคนพาล คนพาลข้างนอก คบคนพาลข้างนอก คนพาลข้างนอกเป็นบุคคล เห็นใหม่ คบความคิด ความคิดเป็นพาลนอกพาลใน ความคิดฝ่ายชั่วคือมันเป็นพาลพาไปทางผิดแล้ว คบบัณฑิต ความคิดถูก เห็นใหม่ ความคิดถูก เลี้ยงพ่อเลี้ยงแม่ นี่ก็เป็นมงคลอย่างยิ่ง การเห็นสมณะ การประพฤติปฏิบัติ ถึงที่สุดแล้ว “นิพพานํ ปรมํ สุขํ” ถึงที่สุดเป็นที่สิ้นสุดของกิเลส ที่สิ้นสุดของใจ เป็นมงคลอยู่ในที่เราประพฤติปฏิบัติกันตลอด

นั่นการศึกษา การสนทนาธรรมมันถึงเป็นมงคล มงคลที่ว่าทำให้เราไม่ไข่หลงออกไปข้างนอก ไม่ให้เราหมุนออกไปการเสียเวลา มันทำให้ประโยชน์กับเรา กับประโยชน์กับคนๆ นั้น

นี่ประโยชน์กับเราด้วย ธรรมเป็นแบบนั้น ธรรมเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จนที่ว่าเราไม่สามารถคาดหมายได้เลย ถ้าเราคาดหมายได้ อันนั้นเป็นสิ่งที่เป็นการคาดหมาย ต้องเป็นความจริงกับใจดวงนั้น มันถึงจะแก้ไขใจดวงนั้น

“ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม”

ถ้าสมควรแก่กรรมมันจะรู้ขึ้นมา แล้วมันจะรู้เป็นปัจจัยตั้ง ต้องเป็นปัจจัยตั้งเพราะอะไร เพราะเรากินข้าว เราเป็นคนอื่นใช่ไหม? เราเป็นคนทุกซ์ใช่ไหม? เราเป็นแผล เห็นไหม แผลที่เรา หายนี้เราต้องรู้ว่าแผลเราหาย นี่ก็เหมือนกัน ถ้าแผลเราหาย มันจะจบสิ้นตรงที่ว่าเราเข้าใจตาม ความเป็นจริง ขณะจิตจะเกิดขึ้น แล้วจิตนั้นจะเป็นที่ฟังของตนเองได้ เอวัง